

דיקנט הלימודים האקדמיים, בראשות דיקן הלימודים האקדמיים פרופ' חיים סעדון, ממונה על הטיפול בכל הנושאים הכללי-אוניברסיטאיים והעל-מחלקתיים הנוגעים ללימודים באוניברסיטה הפתוחה. הדיקנט אחראי לעיצוב מדיניות ההוראה, גיבוש הנהלים, הכללים והתקנות המחייבים את הסטודנטים במהלך לימודיהם, וכן לעיצוב מתכונת ההנחיה בקורסים, לפתיחת קבוצות לימוד ברחבי הארץ ולהדרכה והכשרה של אנשי סגל ההוראה במחלקות השונות. במסגרת התכנית האסטרטגית של האו"פ קידם השנה דיקנט הלימודים האקדמיים את הנושאים הבאים: ליווי ושימור הסטודנטים, תכנון אסטרטגי של מדיניות הפריסה של מרכזי הלימוד ושל היצע הקבוצות ופתיחתן.

בשנת תשע"ו נפתחו 5,341 קבוצות לימוד ב-720 קורסים אקדמיים. קבוצות הלימוד פעלו ב-76 מרכזי לימוד ברחבי הארץ.

קורסים שהוצעו לראשונה להוראה בתשע"ו

המחלקה להיסטוריה, לפילוסופיה ולמדעי היהדות

המהפכה הצרפתית
היסטוריה של המזרח התיכון: טקסטים בערבית
מבוא למחשבת ישראל
מבוא לקבלה: המיסטיקה היהודית מראשיתה ועד דור גירוש ספרד
יהדות גרמניה לנוכח אתגרי המודרניזציה (שכתוב)
יהודה ורומא (שכתוב)
על פרשת דרכים: יהודי רוסיה (שכתוב)
ראשית המלוכה בישראל: ספר שמואל (שכתוב)
רומא: אימפריאליזם ואימפריה (שכתוב)

המחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות

אמנות ימי הביניים באירופה ובביזנטיון
גלגוליו של רומן החניכה
המוסיקה הערבית במזרח התיכון
קומדיה: מאריסטופנס עד סיינפלד
תולדות הספרות העברית החדשה
הפואטיקה של הסיפורת (שכתוב)
הקבוצה הכנענית: בין אידאולוגיה וספרות (שכתוב)
התאטרון הישראלי: קונפליקטים ותהליכי שינוי (שכתוב)
זוגות מיועדים ביצירתו של עגנון (שכתוב)
מבוא לפואטיקה של ספרות ילדים (שכתוב)
מבוא לקולנוע ישראלי (שכתוב)
חקר השפה: יסודות ויישומים (שכתוב)

תכניות ומתכונות לימודים שהוצעו לראשונה להוראה

תכנית חדשה לתואר ראשון

- בוגר (B.Sc.) בכימיה במתכונת חד-חוגית (המל"ג אישרה את התכנית לפרסום ולרישום)

חטיבות חדשות

- חטיבה במדעי הטבע
- חטיבה בכימיה
- חטיבה במדעי כדור הארץ
- חטיבה בגיאולוגיה
- חטיבה בלימודי שדה
- חטיבה בביולוגיה מולקולרית
- חטיבה במשפט ציבורי
- חטיבה בחינוך מיוחד
- חטיבה במדעי הלמידה
- חטיבה בהוראה
- חטיבה בניתוחיות במנהיגות ושינוי חברתי
- חטיבה במדעי המחשב

מסלולי התמחות חדשים

- אבטחת המרחב המקוון (אבטחת סייבר), בתואר בוגר (B.Sc.) במדעי המחשב
- גיאולוגיה בתואר בוגר (B.Sc.) במדעי הטבע
- מדעי כדור הארץ בתואר בוגר (B.Sc.) במדעי הטבע

עיבוד תמונה (שכתוב) (תואר שני)
שפות תכנות (שכתוב) (תואר שני)
תכנות מתקדם בשפת Java (שכתוב) (תואר שני)
משוואות דיפרנציאליות רגילות (שכתוב) (תואר שני)

המחלקה למדעי הטבע והחיים

אלקטרוניקה מתקדמת
קריאה ביקורתית של מאמרים ותכנון מחקר
מבט על ננו־חומרים
נושאים מתקדמים בתורת הגלים
נושאים נבחרים בביו־לוגיה של התא
תרמודינמיקה
תרמודינמיקה לפיסיקאים
ביו־לוגיה כללית ב (שכתוב)
בקרת התפתחות בצמחים (שכתוב)
הסתגלות והתאמה לעקות סביבה בצמחים (שכתוב)
שיטות פיסיקליות לאנליזה כימית (שכתוב)
תאי גזע: ממחקר בסיסי ליישומים רפואיים (שכתוב)
פיזיולוגיה של הצמח (שכתוב)
קולטנים והמרת אותות (שכתוב)
קינטיקה כימית (שכתוב)

אפיקי מעבר

אפיקי המעבר מאפשרים למעוניינים להתחיל את הלימודים לתואר ראשון במסגרת הגמישה של האו"פ (ללא דרישות סף של ציון פסיכומטרי או תעודת בגרות). הצלחה במקבץ קורסים בהתאם לדרישות אפיק המעבר מאפשרת למעוניינים לבחור בין השלמת תואר באו"פ לבין מעבר לאוניברסיטה אחרת להשלמת התואר. השנה נוסף אפיק מעבר חדש לפקולטה למשפטים באוניברסיטת ברא"ל.

בית הספר לשלטון מקומי

בית הספר לשלטון מקומי הוקם בשנת 2013 בשיתוף פעולה בין המרכז לשלטון מקומי ובין האוניברסיטה הפתוחה כדי לקדם את הרחבת ההשכלה הגבוהה בקרב עובדי הרשויות המקומיות. בבית הספר לומדים כיום למעלה מ־750 סטודנטים לתואר ראשון במדעי החברה והרוח בשילוב דיפלומה בלימודי שלטון מקומי. משתתפות בו 40 רשויות ממעלות־תרשיחא ועד אילת בכ־35 קבוצות לימוד. בנוסף ללימודי התואר ראשון לומדים כ־40 סטודנטים בתכנית לתואר שני בממשל ומדיניות ציבורית (במסגרת התכנית

המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה

סמינר מחקר למצטיינים: שפה וזקנה
סמינר לתזה א (תואר שני)
סמינר לתזה ב (תואר שני)
הפרעת קשב והיפראקטיביות (שכתוב)
מוח וקוגניציה (שכתוב)
שינה והפרעות שינה בילדות (שכתוב)
פיתוח והפעלה של תכניות לימודים (שכתוב) (תואר שני)
קוגניציה חברתית (שכתוב) (תואר שני)

המחלקה לניהול ולכלכלה

ניהול אסטרטגי (שכתוב)
תכנון, ניתוח ועיצוב מערכות מידע (שכתוב)
רגשות בארגונים (תואר שני)

המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת

האיחוד האירופי: מוסדות, מדיניות, סוגיות
ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל (שכתוב)
סדנה במדיניות ציבורית בעידן הגלובלי (שכתוב)
מבוא למינהל וניהול ציבורי (שכתוב)
מגמות בחברה הישראלית (שכתוב)
סטייה חברתית (שכתוב)
דמוקרטיה וארגונים בין־לאומיים (תואר שני)
דמוקרטיה ודמוקרטיזציה באפריקה (שכתוב) (תואר שני)
מחאה כהשתתפות פוליטית (שכתוב) (תואר שני)
סוגיות יסוד בלימודי גלובליזציה (תואר שני)
רגולציה בעידן של משילות (תואר שני)
שביתה ומאבקים מקצועיים בדמוקרטיה פוליטית (שכתוב) (תואר שני)
תאוריות סוציולוגיות בנות־זמננו (שכתוב)
תאוריות סוציולוגיות קלאסיות (שכתוב)

המחלקה למתמטיקה ולמדעי המחשב

תורת הקודים (שכתוב)
מבוא לסטטיסטיקה ולהסתברות למדעים (שכתוב)
מבוא למדעי המחשב ושפת Java (שכתוב)
מבוא לראייה ממוחשבת (שכתוב) (תואר שני)
מערכות הפעלה (שכתוב) (תואר שני)
נושאים מתקדמים באלגוריתמים (שכתוב) (תואר שני)
סדנה בתכנות מתקדם בשפת Java (שכתוב) (תואר שני)

אכן עומדת בלוחות הזמנים שלהם התחייבה כלפי האיחוד האירופי. התחייבות זאת כוללת פיתוח של משאבי למידה לתמיכה במורים בארץ אשר ילמדו על פי התכנית החדשה.

ייעוץ ללימודים אקדמיים

יחידת הייעוץ ללימודים אקדמיים מלווה אלפי סטודנטים במהלך מחזור החיים האקדמיים באוניברסיטה הפתוחה. בשל מבנה הלימודים המיוחד באו"פ מהווה הייעוץ האקדמי שירות ייחודי לסטודנטים. הייעוץ ללימודים אקדמיים מלווה את הסטודנטים בתכנון הסמסטר האלי והשנתי של לימודיהם, בבנייה של תכניות הלימודים, בהתלבטויות אקדמיות ובגישה לגופים אחרים בתוך האוניברסיטה. ייעוץ ללימודים אקדמיים ניתן במגוון דרכים - פנים אל פנים, טלפונית, בדוא"ל או באמצעות מערכות טכנולוגיות, כגון ZOOM. כל הדרכים הללו נועדו להגיע לכל סטודנט הזקוק לשירות ואין ביכולתו לפנות למרכז הלימוד. תשומת לב יתרה ניתנת לקהלים מיוחדים, כגון מועמדים לעבודה, תלמידי תיכון, חיילים, אסירים, סטודנטים מהמגזר הערבי ומהמגזר החרדי וסטודנטים יוצאי אתיופיה. בד בבד, אנשי סגל מהמחלקות האקדמיות נותנים ייעוץ מעמיק בתחומי התוכן הנלמדים באו"פ.

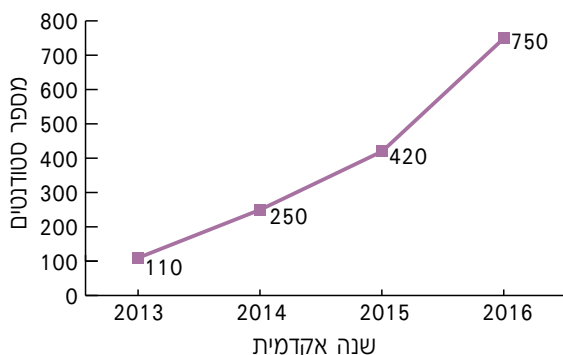
בשנה האחרונה נערכו כ־82,500 שיחות ייעוץ למתעניינים ולסטודנטים. מחקרים שנעשו במחלקה להערכה הצביעו על קשר הדוק בין קבלת ייעוץ סדיר בזמן הלימודים לבין התמדתם והצלחתם של הסטודנטים.

הערכה

כמדי שנה נעשתה בתשע"ו שורה של פעולות הערכה שנועדו לספק מידע ולתת משוב על תהליכים, מגמות, צרכים ומידת שביעות רצון של מגוון בעלי עניין באוניברסיטה הפתוחה. כמדי שנה, פעלה המחלקה להערכה בארבעה מישורים עיקריים: מתן משוב שוטף על רכיבים שונים של מערכת ההוראה; אספקת נתונים מעובדים ומידע שיטתי לגורמים פנימיים וחיצוניים כאחד; העמדת בסיס מידע רחב ומהימן לרשות מקבלי החלטות בכל רמות הארגון; איתור מגמות וצרכים. פעילות המחלקה השנה כללה, בין השאר, נושאים אלה:

- **שימוש בטכנולוגיות הוראה:** הממצאים מעידים על עלייה בשימוש בחומרי הלמידה האינטרנטיים שבאתרי הקורסים ובשיעור הסטודנטים המדווחים על שיפור

ללימודי דמוקרטיה בין־תחומיים). בית הספר נמצא בתנופת התרחבות מתמדת. השנה סיימו הקבוצות הראשונות לתואר שני את לימודיהן, ובהן 70 סטודנטים מקבוצות הלימוד במעלות־תרשיחא ובבאר שבע.

תכנית לימודים מובנית־קבוצתית

האו"פ הציעה השנה תכנית לימודים מובנית־קבוצתית לתואר ראשון בכמה ממסלולי הלימודים המבוקשים ביותר. בכל מסלול קיים סדר מובנה וברור ללימוד הקורסים מתחילתם ועד סופם. תכנון הלימודים במסגרת זו מאפשר לסטודנטים לסיים את התואר בתוך שלוש עד ארבע שנים. הלימודים נערכים באחד הקמפוסים של האו"פ ומלווים בהנחיה בכיתות לימוד.

לימודי אנגלית כשפה זרה

- **סיווג לרמה באנגלית:** מחלקות האו"פ נערכו ליישום החלטות מל"ג באשר להוראת האנגלית במוסדות להשכלה גבוהה.
- **קורסים מקוונים:** השנה פותחו קורסים מקוונים באנגלית אקדמית בארבע רמות שונות: "טרם בסיסי א", "טרם בסיסי ב", "בסיסי" ו"מתקדמים א". הקורסים במימון ות"ת/מל"ג מבוססים על למידה עצמית ופתוחים לכול ללא תשלום באתר: <http://study.onl.co.il>
- **פרויקט ECOSTAR Tempus:** השנה נמשכה השתתפות האו"פ בפרויקט זה, במטרה להתאים את הקורסים באנגלית כשפה זרה במכללות ובאוניברסיטאות הישראליות למסגרת האירופית המשותפת. מטעם האו"פ משתתפים בפרויקט חברי סגל היחידה לאנגלית לצד נציגים של רשות המחקר, שאמורים לוודא שהאו"פ

קידום מצוינות בהוראה

- **סדנאות והדרכה לסגל ההוראה:** המחלקה לקידום מצוינות בהוראה ערכה השנה סדנאות למנחים ותיקים וחדשים ולחברי סגל בכיר. בנוסף, פותחו סרטוני הדרכה בלמידה המתמקדים בשילוב של אסטרטגיות למידה בהנחיה מרחוק.
- **סדנאות לכתיבת עבודות סמינריוניות:** בשנה האחרונה נעשתה עבודה אינטנסיבית מול מרכזי הוראה ומדריכים של עבודות סמינריוניות בנושא פתיחת סדנאות חדשות בקורסים ובתכניות שבהם לא הוצעו עד כה.
- **מערך תצפית ומשוב וייעוץ אישי:** שירות המספק משוב לחברי סגל ההוראה החפצים בו. במסגרת שירות זה היועץ מגיע למפגש הנחיה, צופה בו ומתרגם, ולאחר מכן נפגש עם המנחה להעברת משוב.
- **אנסמבל תאטרון הפלייבק:** האנסמבל סיים שלוש שנות פעילות. השנה הוא עסק במיוחד בהרחבת "ארגז הכלים" של המנחה, לרבות פתרון קונפליקטים, הקשבה ושילוב הומור ויצירתיות רבה יותר בהנחיה. לפעילות נוספה מסגרת חדשה של מפגשים חודשיים בשם "מפגשים בכיכר". כמו כן אנשי האנסמבל יצאו מחוץ לאו"פ למופעי פלייבק בהתנדבות בפני עמותת "אנוש", ב"בית חם" לנערות במצוקה, במשפחות מאמצות בעמותת "פסיפס" ובקהילת המתנדבים בשבט צופים.

פיילוט הגשת מטלות

מטרת הפיילוט של הגשת מטלות, שהחל בשנת תשע"ד, הייתה לבחון מתכונות שונות להגשת מטלות בקורסים הנלמדים. הפיילוט לווה בהערכה, ונתונים שנאספו במשך כמה סמסטרים הצביעו על שני ממצאים עיקריים בקורסים ללא חובת הגשה של מטלות: שיעורי הניגשים למבחן הגמר גבוהים יותר בקרב סטודנטים שהגישו מטלה אחת לפחות ושיעורי ההצלחה בקורס עולים ככל שעולה מספר המטלות שהוגשו. בדיון בסנאט הוחלט כי "פתרון מטלות הוא מרכיב חיוני בתהליך הלמידה של הקורס ובהכנת הסטודנט לקראת הבחינה, והוא מאפשר, בין השאר, 'דיאלוג' של הסטודנטים, הלומדים בהוראה מרחוק, עם המנחה וחומר הלימוד. על מנת שהמטלות יסייעו בלימוד הקורס ויכינו את הסטודנטים למבחן הגמר, חייב להיות קשר ישיר בין המטלות לבין חומר הלימוד והבחינה". כמו כן נקבע בהחלטת הסנאט שאת מתכונת הגשת המטלות יקבע צוות הקורס בהתייעצות עם ראש

ביעילותם וברמת שביעות הרצון מהלמידה באמצעות טכנולוגיות ההוראה. מרבית המשיבים על סקר הערכת הקורסים דיווחו כי צפו במפגשי ההנחיה המוקלטים. נמצאה גם עלייה באחוז הסטודנטים המשתמשים בהקלטות כתחליף קבוע למפגשי הנחיה.

- **איכות ההוראה:** המחלקה להערכה הייתה שותפה לפיתוח מדדים ודרכי הערכה המותאמים להוראה באו"פ. הליך זה התבצע במסגרת חשיבה כלל-ארגונית על פיתוח קריטריונים לבחינת איכות ההוראה, מגמה שהמל"ג מעודדת בכלל המוסדות האקדמיים. בנוסף, נערך סקר אלקטרוני של הערכת קורס באמצעות מערכת הסקרים נמל"ה. הסקר מתבצע פעמיים בשנה - בסוף סמסטר סתיו ובסוף סמסטר אביב. מטרתו העיקרית היא קבלת משוב קבוע מהסטודנטים על שביעות רצונם מההנחיה ומהיבטים נוספים של הקורסים, כמו חומר הלימוד והטכנולוגיות. במסגרת המאמצים להעלות את שיעור המשיבים על הסקר, קוצר השאלון לשבע שאלות בלבד. בימים אלו פועלת המחלקה להערכה בשיתוף מינהל המחשוב להתאמת השאלון לצפייה ולמילוי בטלפונים ניידים.

- **מגמות בשיעורי ההצלחה בקורסים לתואר ראשון:** השנה בוצעה הערכה מקפת בנושא מגמות וגורמים אפשריים המשפיעים על שיעורי ההצלחה בקורסים לתואר ראשון. אותרו היבטים שראוי לשוב ולבדוק ונשקלת אפשרות לבחון במשולב נושא זה ואת סוגיית ההתמדה, שבה מתמקדת האו"פ בשנים האחרונות.

- **משוב ממסיימי תארים באו"פ:** השנה נערך סקר בקרב בוגרים ומוסמכים במטרה לקבל משוב על שלושה תחומים: הלימודים באו"פ, לימודים אקדמיים לתארים מתקדמים והשתלבות בעולם האקדמי ובשוק העבודה. להלן עיקרי הממצאים: כוחות המשיכה של האו"פ בעיני מקבלי התארים הם האפשרות לשלב את הלימודים האקדמיים עם מעגלי חיים אחרים, שיטת הלימוד הגמישה והיעדר תנאי קבלה; הציפיות של מסיימי התארים בעת ההרשמה ללימודים באו"פ היו: השגת תואר אקדמי איכותי ושווה ברמתו לתואר אוניברסיטאי, תחושת סיפוק, אתגר אינטלקטואלי והנאה מהלימודים, שילוב הלימודים באורח החיים הרגיל בזכות מסגרת הלימודים הגמישה והלמידה העצמית ורכישת כלים שיסייעו לרכוש קריירה וקידום מקצועי. כ-90% ציינו שציפיותיהם מהלימודים התממשו.

מרכזי לימוד ומוסדות מלמדים חדשים

בשנה האחרונה הועברו לטיפול פורום מוסדות כ-19 פניות של גופים שונים שביקשו לקיים במסגרתם לימודים אקדמיים לתואר של האוניברסיטה הפתוחה.

בעקבות הפניות אושרו השנה מוסדות מלמדים חדשים במכללת הר חזון-מגאר, בעמותת "נטיעות", במכללת מרכז הנגב - שלוחת רהט וקבוצת לימוד חדשה בעיר שדרות.

התחום ועם ראש המחלקה והוגדרו כללים לקביעת המשקל המרבי של המטלות בציון הסופי. לאור האמור לעיל הוחלט על סיום הפיילוט בשנת הלימודים תשע"ז.

הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה לסטודנטים דוברי ערבית

- **בחירת ההוראה לסטודנטים דוברי ערבית:** בדיקת הלימודים האקדמיים הוקמה ועדה לדין בהיבטים השונים של ההוראה לסטודנטים דוברי ערבית. חברי הוועדה הם: פרופ' אביעד חפץ, פרופ' חיים סעדון (יו"ר), פרופ' מוסטפא כבהא, ד"ר בשיר בשיר, ד"ר מושיק לביא, עומר מסארווה, ניר רובינשטיין, יוסרא חג'וג', יובל בן עטיה ועדי רומניאירי. הוועדה קיימה דיונים בנושאים האלה: גיבוש יעדים להרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית, מגמות בהרשמות סטודנטים דוברי ערבית, פרויקט "השעה השלישית" וניצול תקציב מקרן "יד הנדיב". המחלקה לקידום מצוינות בהוראה קיימה קבוצות מיקוד עם מרכזי הוראה וכן ראיונות עם מנחים לצורך איתור צרכים לשיפור ההוראה לסטודנטים דוברי ערבית.
- **פיילוט מכינות בעברית לדוברי ערבית:** בשנת הלימודים תשע"ה החל דיקנט הלימודים להפעיל פיילוט של קורסי עברית וכישורי למידה (מכינות בעברית) לסטודנטים דוברי ערבית. ההיענות לפיילוט הייתה מצומצמת, וכעת עם סיומו נבחנות דרכים להמשך הפעלתו.
- **שירותי הדרכה בלמידה לסטודנטים דוברי ערבית:** הדרכה ביבליוגרפית בספרייה; הדרכה בנושא טכנולוגיות למידה לסטודנטים חדשים בשבוע הראשון ללימודיהם; הפקה של סרטוני הדרכה בשפה הערבית.
- **פרויקט "השעה השלישית":** במסגרת הפרויקט שבו ניתנת לסטודנטים דוברי ערבית שעת לימוד נוספת (שלישית) הפיקה השנה היחידה להדרכה בלמידה מערכי שיעור לשמונה קורסים במחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות, ולארבעה קורסים נוספים במחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת.